

16. aastaläht

R. Kreuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

2024

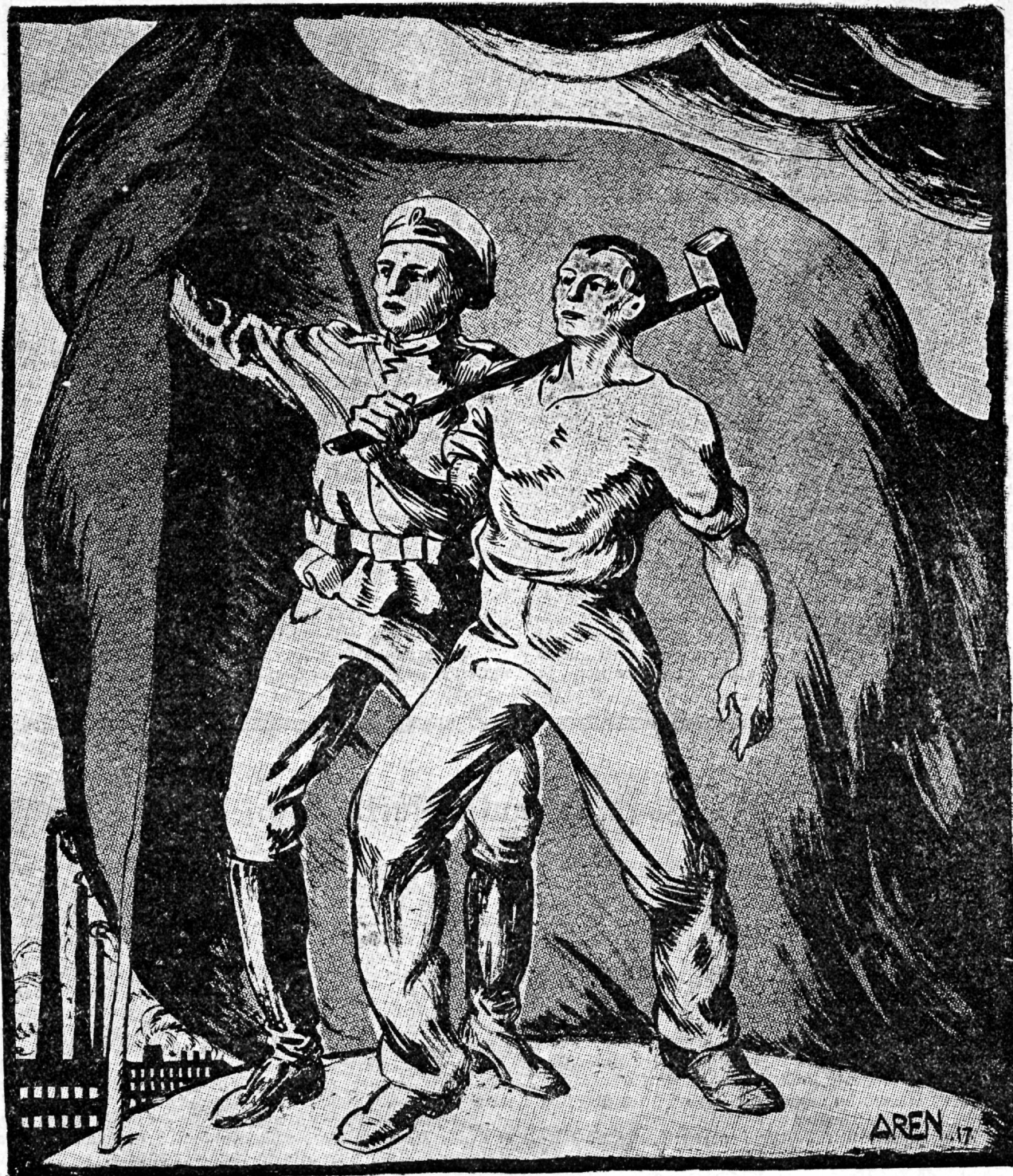
Ärft nummer 20 top.

Meie Mats

Nr. 138.

Saupäeval, 8. (21.) aprillil 1917.

Nr. 138.

AREN 17

„Ste kaelast ja kõiditud käest!“

Zarathustra wiimane kõne.

Kui Zarathustra linna astus, hakkas juba ämardama ja päike oli looja minemas. Ja nägi ta hulga rahvast linnaplatsil. Ühed istusid, pead tumedalt norgu lastes, teised kõnlesid waljuste ja nende näod awaldasid wiha. Ja nende kõned olid kõik üts: orjusest, rasteist, älejuu käiwast tööst, igapäewasest leiwast.

Ja ütles neile Zarathustra:

„Ma armastan teid, sest teie olete wiletjad. Ma armastan teid, sest teie olete naeruwäart ja igasugu põlastuse wäart. Teie räägite wabadusest, aga ise ehitate wangihooned. Teie külwate piirita-laiad wäljab täis, et kõigest leiwakoortse saaksite. Teie loete lullahunikuid, et ainult ühe kopita saada. Teie orsite kurjuse käest headust ja wale käest tõde. Ja nagu kari alandate teie ennast ühe alla, kuna ometi teid palju on ja jõud teies on. Ma armastan teid, ja sellepärast hüüan teie peale õnnetused. Ma armastan teid, ja tahan sellepärast, et nälg ja kätt teie peade peale tuleks. Ma tahan, et teie turja peal alati piitsjad winguksid, et teie majad tules oleks, ja et teie naise ja

lapsi waenlased ära wiiksid. Ma tahan, et õnnetused ja hädad teie majasse tuleksid ja neid nõnda täidaksid, et enam õhtu ei oleks hingamiseks. Ja et ühtlasi teie kõrwal lõbutseks lõppemata pidu ja kuldpaaleed upuksid lõhnawates lillebes, sest alles siis õpiksite elu tundma.“

Sume pahameele ämin woogas läbi rahwahulga.

„Sa hirmutad meie üle!“ hüüdis hääl. „Kui sa wägew oled, siis nimeta seda, mis meil teha tuleb.“

Ja ütles Zarathustra:

„Deldub on teile: esimene teie seast saagu wiimaseks. Kel kõrwad on, see kuulgu. Sest ei ole ühediglust wägimallas ja wabadust ahelates.“

Ja kolin läis läbi rahwahulga. Nagu maru mühises nendest läbi hüüdis: „Ja ütles! Ja ütles!“ Ja nagu marulise mere lained paiskas rahwawiha wastu lõsside ja paleede müürist, ilka laiemale ja kaugemale woogades.

Päike wajus filmapiiri taha ja kätte jõudis pime, tormine õõ, selge, wärste hommitu celläija.

Idamaa muinasjutt.

Kui suur Braama terve maailma oli loonud, tulid tema juure preestrid ja ütlesid:

„Suur Braama! Sa löid taewa ja maa, inimesed ja loomad. Sa löid orud ja mäed, tähed ja päikese, kuid sa ei loonud keisrit. Anna meile keiser inimeste üle walitsemiseks.“

Wõttis suur Braama preestrite palwed kuulda, puhus sawisse oma elawaks tegewat hingedõhtu ja löi keisrit.

„Suur Braama!“ ütlesid siis preestrid. „Dma targast heldusest andsid ja keisrile ka filmad. Inimeste häda nähes, ei wõi ta riigiwaltisuse juhtimises kindel olla. Paremm oleks, kui ta inimeste filmapisaraid ei näeks.“

„Hea küll, ma wõtan temalt nägemise,“ ütles Braama ja wõttis keisril filmad wälja.

„Suur Braama!“ ütlesid jällegi preestrid. „Kuid keisri andsid ja ta kõrwad — ta wõib rahwa kustumist kuulda.“

„Hea küll, ma teen ta kurbiks,“ ütles Braama ja määras keisril kõrwad sawiga kinni.

„Suur Braama!“ pöörasid tema poole weel kord preestrid. „Kuid keisril jäid weel süda ja mõistus. Wõtte ja tumbused wõiwad talle ise seda awaldada, mida nägemine ja kuulmine teada ei saa.“

Ja wõttis Braama keisril südamet ja mõistuse wälja. „Kudas meie nüüd rahwale keisrit näitame, kellel ei ole ei mõistust, ei südant, ei filmi ega kõrwu?“ kõhlesid siis preestrid ja otjustasid: „meie peidame ta rahwa silma eest ära. Et ükstei rahwa seast teda ei näeks.“

Ja keisrit toredasse paleesse istuma pannes, ehitasid nad palee ämber kõrge müüri. Ja lesti rahwa seast ei näinud keisrit.

Ja läksid aastajad mööda, ja inimesed ei teadnud, et nende üle walitsewad wõimukandjad ilma südameta, ilma mõistujeta, ilma filmadeta ja ilma kõrwadeta.

A. J. Gutfskow.

Sõja ja mere minister.

Sündinud 1862. a., Moskwa ülikooli lõpetanud. Oli aurahukohtunikuks, Moskwa linnavalitsuse liikmeks, rändas Tšibetis, võitles wabatahtlikuna buuride riidades nende sõja puhul inglastega ja sai tõsiselt haawatud, tuli uueste Moskvasse tagasi, oli pangadirektoriks, käis Balkanimail, Jaapani sõja ajal oli Punase-risti wolinikuks ja sattus ühes haawatutega Mutbeni all Jaapani wangi.

1907. a. waliti riigindugusse, kust lahkus, kui 3. riigimolitogusse pääses. Oli siin Somjatowi järele esimeheks. Astus ägedalt Suhomlinowi vastu wälja ja teatas esimehesena awalikult Wjassojewowi äraandmisest. Käis kahewõitlusel tr. Umarowiga, mille eest nädala Peetri-Pauli kindluses istus, ja kutsus ta P. N. Miljukowi kahewõitlusele, kahewõitlus jäi aga pidamata.

M. J. Tereštschenko.

Rahaminister.

Kiiewi tööstuse tegelane, sõjatööstuse komitee esimees ja üllewennaalise suhtruwabrikantide seltsi liige.

Sõjatööstuse tehtkomitee asutamisel waliti ta selle liikmeks. Oli koostöötamise poolt tööstustega,

tema wastu pööranud paiste hirmsast lootusetusest, sellele teele on astunud, mis waitimiseft pääsemist otsib, nagu tagaetatud metsloom koopasse taganeb, isegi kui teda seal surm ootab. Kellegil pole õigust minu kaitsealuse waitimiseft tunnistuseks wõi süüitõenduseft arwata.

"Lõhi," rääkis advokat edasi, "paiste räägib tema wastu. Kuid seal on veel pikk tee sinna, et herra prokurööri moodi tõendada, nagu oleks ta süü juba selgeft tehtud!"

"Teemant warastati õhtupoolikul kella wiie ja pool 8 wahel ära. Neist kahest ja poolest tunnift wiibis minu kaitsealune ainult poole tundi wäljaspool „villa Ballarati" müüri, kuna seal kõil see aeg mitu teist isikut wiibisid. Olla kindlaks tehtud, ütleb prokurör, et sel ajal keegi wõeras seal ei olla käinud; aga kas on see tõeste kindel? Nõaw mees wõib ille aia ronida, seda ei wõi keegi salata. Aga politsei olla aia ümberringi läbi waadanud ja mitte mingisugust jälge leidnud, üeldakse. Kuid teada on, et ofawad kurjategijad oma jäljed tihti ostarwad ofawaste ära kaotada. Wisitiste ei usu küll keegi, et politsei ekkimata on ja ükski jälg temaft nägemata ei jää.

"Ei ole tarwis iseäralikku terawmeelsust, et sel filmapilgul kohtunikude mõtteid mõista: Mis see kõil aitab? Peatõendused jääwad maksma! Aga, — aga, waatame neid tõendusft lähemalt, tõendusft, mis prokurööri arwates nii raske olla, et neid isegi illestunnistuseft wõidawat enam uskuda! Wanamees, kes teemanti ostis, olla ise ütelnud, et ta selle sellesama noore neiut käest ofinud, keda mul au on siin kaitsta. Jah, et ta seda ütles, sellejuures ma ei kahle,

Muist teemant.

Fr. Billeri roman Norrast. (Järg 7)

Ta ütles, ta ei salgawat, et raskest seisukorras seiswat, ja kes tema seisukorra iseäranis raskest tegewat, olla just kaebtusealune ise. Kõil teadwat, et see noor neiu, kelle peale kaebatawat, et ta kohtulaual seiswa teemanti ära warastanud, efsotja oma süü illestunnistanud, siis aga oma tunnistuse tagasi wõtnud ja nüüd enam mingisugust seletust ei andwat. Aga mis arwatawaste mitte kõigil tutaw ei olla, olla see, et kaebtusealune ta temale, oma kaitsejale, mitte midagi ei olewat seletanud. Tema ei olla kaebtusealuse suust sõnagi kuulnud, peale tõotuse, et ta midagi ei ütles aga ühegi küsimise peale ei wasta.

"Mina arwaksin heaks, seda awalikult teatada," kõneles advokat edasi, "et minu ostamatust, tõendusft ette tuua, mis kaebtusealuse kasuks kõnelestawad, waleste ei mõdistetaks. Argu ufutagu mitte, nagu oleksin ma tema käest mõnesugused teated saanud, kuid ei jõendaks neid ette tuua.

"Minule on kindel, ja ma loodan, teie, mu herrad kohtunikud, saate selleft samast aru, et see õnnetu neiu, halwastud lahkluse hirmsast löögist, mis teda tabanud, ja tundes

ehk ta küll tunnistajana kohtus puudub; sellewastu on meil detektiivpolitsei ülema tunnistus, ja sellest on esiosa küllalt. Kuid ta siin on oma „aga“ olemas, nagu kõigi teiste, kaebtusealuse wastu käiwate, süütuunnistuste juures: on siis ihe wainu poolest nõdra rauga tunnistus ka küllalt usaldamise wäärt, rauga tunnistus, kes warsti pärast seda käemeeste alla pandakse ja kes omast maniaist nii täis on, et ta — tema aujuse juures ma ei tahtle — teemandi ostab, millest ta teab, et see warastatud on? Kas peab ihe niisuguse mehe tunnistus ihe elusaatusse otsustaja olema? Ja siis — kas on selle mehe tunnistus ka erapooletu?”

„Meie kuulsime detektiivpolitsei ülema suust, et raul teemandi ostmist katsus salata; kõigest waimundrustusest hoolimata teab ta ometi, et ülekohut tegi, ja on teatud kraadini kawal ja oma nahka kaitsmas. Mis on niidud tõenäolisem, kui see, et ta, pigis olles, niisugust tunnistust katsub anda, mis tõendama peab, nagu oleks ta teemandi heas usus omandanud? Kes julgub tõendada, et waene raul sel puhul tött ütles? Niisamapalju põhjust on arwata, et ta oma päästmist esimehest teele peale tulewast walest ovis.“

„Ja kuhu on need 5000 krooni jäänud, mis ta, tema oma tõendust mööda, teemandi eest ma siis? Selle kohta pole lorida läinud selgust saada, nagu herra prokurör tõendab, kes selle terwe asja peale liig tergelt waatab. Mina usun, nagu oleks sellel ajal, et raha pole leitud, suurem tähtsus. Meie teame, et seda kõige osawamad politseinikud otsustawad; minu kaitsjaluse peigmees wõeti isegi Kopenhagenis kinni; teda ennast ja ta ema malwati terawaste, — ja ometi mitte jälgegi! Ma need tähtsusetu asjad? Kas ei tõenda see, et politsei walejälgedel on olnud ja et warast mitte kinniwõetus ei tule otsida, waid et seal on oisitud, kus midagi polnud leida?”

„Aga oh, õeldakse mulle wahest, peasüüdistus seisab ikkagi: kaebtusealune on ju imelikult juhtumise tagajärjel warguse filmapilgul päewapildiks wõetud; seda ei saa ju salata ega kunstlikult teha.“

„Ometi! Mina julgen tõendada, et ka see kaebtusealust weel ei süüdistata. Oletame, et see päewapilt selle neuu pilt on; kübara ja jahi, mida ta kannab, on temale preili Friitselfamali päewal umbes kella kuue ajal kintinud; seda tõendawad tunnistajad; niisama tõendatakse, et kaebtusealune neid kandis, kui ta kell pool seitse ja seitse ema juure läks. Ei wõi salata, et õige tõenäoline on, et selle pildi peal minu kaitsjalune herra Friitselfamali muuseumis kapi ees seisab. Niisama wõib igapäev näha, et ta midagi käes hoiab. Jah, ma lähen koguni niikaugele, et ütlen, see on wististe ka must teemant, mida ta waatab — aga siit peale ei lähe minu otsused herra prokuröri otsustega kudagi enam ühte.“

„Kudas wõibaks sellest järeldada, et ta teemandi ka laasa wõttis? Mis siis, kui minu kaitsjalune läbi aia läks, muuseumi ukse lahti nägi olemat, uudishimu pärast sisse astus, musta teemandi siimitses, millest herrafeld niipalju rääkistiwad, kui tema neile peale sõnata kohwi wiis, tema siis endisele kohale tagasi pani ja läbi aia edasi ning kodu ema juure läks? Mis siis, kui ta pärast wargusest kuulis ja aru sai, et ta ettewaatamata olnud, ja weelgi ettewaatamatam oleks, kui ta oma küllaskäimist muuseumis selgeks ja wiimaks, häbi ja hirmust peaaegu pime, wangistamise puhul nii teeb, nagu ta tegi.“

„Mina küsin igalt inimeselt, kel siidant ja mõistust on: Kas on olemas midagi wõimatumat, kui et see noor neuu, kes siitamaani alati läbi ja läbi aus olnud, kõige häbemata warguse lorida saadab ilma iseäraliku põhjusega? See noor neuu, kes mingisugust puudust ei tunne, kes herraste juures kodu leidnud, kes peaaegu nagu laps majas on, see noor neuu, kes teab, et, kui ta oma noore perenaise käest iseäraliselt ostetud raha paluks, selle ilma wiivitamata ka jaaks? Kas on midagi tõenäolisemat, kui tema wiibimist muuseumis tähtsusetu juhtumise arwele kirjutada ja et wargust pärast kellegi teise poolt on lorida saadetud?“

Siin segatakse adwokati temale meelitatawal wiisil: kuulajateruumist kujuk enam kui üks „bravo!“, kuna keegi kare hääl sügawast südamest hüüab: „Sumala eest, tal on õigus!“

Kuid warsti on raha jälle jalale seatud ja kaitsja lõpetab oma kõne järgmiselt:

„See on wana kogemuse kohtusaalist, et see tõendusteahel, mis kõige tugewam paistab ja mille lüübid kõige paremine passtwad, kõiges elus tihti kõige nõrgem on. Ma palun herraid wannutatud mehi, seda mitte unustada. Ja mina usun wähemalt teile näidanud olla, et herra prokuröri tõendusteahelas, mis nii ilus paistab, ainuist küll pole, mis weata oleks.“

Kaitsja istub toolile ja kuulajad teewad katset käsi plaksutada; aga president sunnib waitima.

Niidud wõtab prokurör sõna:

Tema olla, ütles ta, adwokadi kõnet huwituse ja heameelega kuulanud, heameelega, mis sellesfamast tundeist tulla, kust kuulajate kiitus tuli — nimelt imestusest adwokadi osawuse kohta, kes isegi mitte millestki weel midagi ostawat teha.

Siin nitutab ta adwokadile rahulikult pead ja tähendab siis, tema tõendusteahel jääwat endist wiisi kõwaks, nii et tal midagi juure ei olla lisada.

Wimast lorida wõtab adwokati sõna:

Prokurör olla ise tunnistama pidanud, olla wõimalik, et asi teistil olla olnud, kui süüdistus tõendab; kui tõenäolised wõi mittetõenäolised need wõimalused olla, selle üle otsust anda olla wannutatud meeste kohus; tema lisawat siia ainult seda juure, et selle juures ka kaebtusealuse aujat elu tulla filmas pidada, sest mingisugust põhjust ei olla arwata, et neuu pärast muntuda wõis. Pealegi ei olla kellegil lorida läinud wälja uurida, kuhu raha jäänud. Tema ei tahtlewat, et wannutatud mehed süüdistamise peale ühest suust wastuets andwat: Ei!

Adwokati istub toolile.

Kuid seekord ei plaksuta keegi. Kõik tunnewad, et kaitsja katset, neuu päästa, asjata on olnud.

Zuleb filmapilt, mil wannutatud mehed lahkuwad; kõik teawad, et nende äraolek kaua ei kesta. Mis aitawad adwokadi sõnad nii selgele tunnistuse wastu, nagu need prokurör ette tõi! —

President küsib kaebtusealusest, kas tal weel midagi ütelda oleks.

Kaitsja kumardab neuu kohale, näib teba julgustawat.

Aga see raputab pead nagu ennegi ja noormees istub leppides toolile.

Üksteistkümmes peatükk.

„Päewapilt ei wõi waletada.“

Prokurör on wannutatud meestele küsimisi ette lugema hakanud, kui saalist korraka iseäralik kahin kajak. Need on kuulajad, kes sofstawad ja üles tõusewad, et paremine näha. Mis on süüdinud?

Kohtuteener on kaitsja juure läinud ja talle, ainult lähemal istujate kõrwa ulatawalt, üteldes kirja annud: Adwokati lugegu kohe; see kiri käiwat tänase kohtuasja kohta.

Adwokati rebib kirja lahti, loeb, ägab käega üle otkaesise ja loeb weel lorida. Ta pigistab kirja käes kofku, astub ruttu paar sammu edasi, ja kui prokurör peatab, pöörab ta presidenti poole sõnadega:

„Ma pean paluma üht tundi pikendust; siis loodan teile, mu herrad, tunnistusi ette panna, mis asjale hoopis teise walgustuse annawad!“

* * *

Sund aega on mööda, wõib olla weel piisut enamgi. Kohus on jälle alanud. Saal on inimesi weel enam täis kui enne; keegi pole lahkunud; weel uusi kuulajaid on juure tulnud. Üleüldine waitus ilmutab põnewust, mis kõitide üle walitseb.

Kaitsja nõuab, et detektiivpolitsei ülem weel lorida üle kuulataks.

Noor politseinik astub endiselt rahulikult moel ette, olgugi, et ka tema näolt imeistus wälja paistab.

Kaitsja: „Teie olete enne seletanud, prokurator Jürgens olla, kui tema juures käisite ja tema käest teemandi“

A. A. Manuilow.

S ariduseminister.

Sündinud 1861. a., tuntud majandusteadlane. 1895. a. alustas ta ettelugemisi Moskwa ülikoolis ja oli pärastpoole seal retoriiks.

1902. a. waliti ta akademia ja ülikooli poolt riiginõukogusse ja oma esimehe tõne pühendas ta seal kõrgemate õpeasutuste iseseiswuse kaitseks. Jaanuaril 1911 tunnistas ministrite nõutogu üliõpilaste koosseisule teelatuks. Protestina iseseiswuse riisuguse rikkumise vastu ütles A. A. Manuilow enese profesori ja rektori ametist lahti. Eõotas wiimafel ajal Shanjanski rahwa-ülikoolis.

A. J. Konowalow.

R a u b a n d u s e j a t ö ö s t u s e m i n i s t e r .

Moskwa tööstuse ringkondade esitaja. Eõjatööstuse teiskomitee esimehe abi, täitis A. J. Gu ihlowi haiguse ajal esimehe kohust. Nõudis komitees toostõõtamist tööliste grupegas.

Sündinud 1875. a. Oli Moskwa börsikomitee esimehe abiline. 4. riigivolikogusse waliti Kostroma kubermangu poolt. Oli riigivolikogu esimehe abilisjeks.

wäga osawal wiisil ära wõisite, teatanud, et ta teemandi kaebusealuse — Eweline Reierseni käest olnud. Eks ole nii?"

"Jah!"

R a i t s j a : „Kas ei kahelnud ta selle juures, kelle käest ta teemandi oli olnud?"

Politseiametnik punastab filmanähtawalt selle küsimise juures, aga tema wastus on ikka veel rahulik ja otsekohene: „Ei; ta andis mulle mulje, nagu oleks ta selle peale kindel, et kaebusealune müüja oli."

R a i t s j a : „Kas ei nimetanud ta kedagi teist, kes temale wõis teemandi müünud olla?"

M o n t : „Ta lobises esiotja segast juttu enese wabandamisjeks, aga asjale see tähtis ei ole."

R a i t s j a : „Mina soowin ometi, et seda ütlete wõi nime nimetate, keda prokurator teemandiga ühendab?"

Wõis näha, kui ärewaks see ülekuulamine politseiniku tegi; ta pidi wastates ennast wägisi rahustama:

„Prokurator Jürgens näis minu arust esiotja oma teo tagajärge üle wäga ehmatanud olewat, ja et ennast wabandada, lobises ta esiotja, tema olla teemandi isikult olnud, kes herra Griki ligidalt on ja teemandi sellelt kingiks olla saanud."

R a i t s j a : „Mis tegite siis, et teda tõtt kõnelema sundida?"

Politseinik wiivitab filmapilgu; puna ta näol läks juuremaks; wiimaks wastas ta kindlaste ja selgeste:

„Tema nimetas kõigepealt preili Griki sellena, kes temale teemandi müünud ja ütelnud, et ta selle onult kingituseks saanud. See oli niifanapalju, nagu oleks ta selle noore preili, kelle wastu mina kõige suuremat lugupidamist tunnen, wargaks ja waletajaks nimetanud, sest et onu teemandi warguse oli ise üles annud. Sellepärast unustasin enda filmapilguks ära ja kahmasin raugast tinni — aga ainult filmapilguks!"

R a i t s j a : „Ja alles kui teie ta olite lahti lastnud, nimetas ta Eweline Reierseni nime?"

M o n t : „Jah, aga nagu teie aru saate, ei wõi —"

R a i t s j a (wähele): „Muud ei ole mul esiotja teie käest küsida."

„Roh, nüüd on ku — —!" kajas korraka tugew wähehääli. See on wana Grikk, kes püsti tõuseb, punane kui taktun; president ise peab teda rahustama.

Politseilikem jääb ikka veel kottusurutud huulil seisma. Preili Grikk filmiseb teda imestawal pilgul — ta ei aima veel midagi.

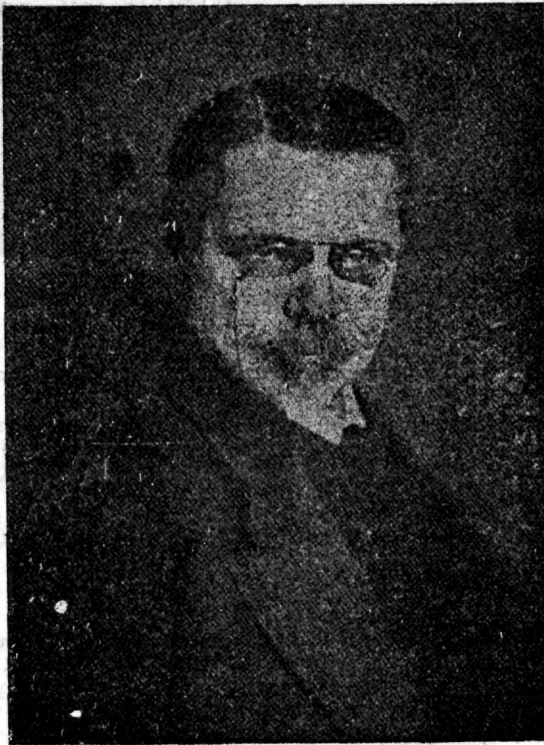
Uga warsti tõmbab keegi uus, kaitseja poolt ettekutsutud tunnistaja tähepanemise oma peale. See on suur, raste mees, mustade juustega, musta habemega, ümarguste õladega, wõidunud mustas ülikonnas.

Ülekuulamise algab president; tunnistaja wastab nagu wastu tahtmist.

„Teie nimi?"

"Abraham Abrahamsen."
 "Kui wana?"
 "53 aastat."
 "Amet?"
 "Bangamaja pidaja ja komisjonär."
 "Glate?"
 "Bispe uul. nr. 14."
 "Kas teate midagi asjast, mida siin täna wannutatud meeste kohtu ees arutatakse?"
 "Lugesin sellest ajalehest."
 "Kas olete mõne asjasse segatud isikuga kokku puutunud või olete mõnel teisel teel teateid saanud asjadest, mis selles asjas tähtsad on?"
 "Ma tunnen siin mitu isikut nägemise järel" — tunnistaja waatab teravaste saalis ringi — "aga ma ei uskunud, et teateid wõin anda, mis kohtule kasulikud wõiks olla, kuni pooltunni eest mulle järele saadeti."
 President lõpetab ja jätab ülekuulamise laitsja hoolde.
 Laitsja: "Kas tunnete Eweline Reierjeni, seda noort neiu siin?"
 Tunnistaja: "Tema on paar lorda äriasjus minu juures käinud."
 Laitsja: "Mis laadi äri asjus?"
 Tunnistaja: (wastu tahtmisel): "Pani mõned wälised asjad panti."
 Laitsja: "Mis juhused asjad?"
 Tunnistaja: "Niipalju kui mäletan: mõned sõrmused ja kõrwarõngad."
 Kõikjelt kostab preili Friki hääl, mitte kõwaste, aga selgeste:
 "Reed sõrmused ja kõrwarõngad sai ta minult. Reed olid kingitud ja ta wõis nendega teha, mis ise tahtis."
 President keelab preilile lahteste, aga kindlaste rääkimise ilma kütmata ära, ja noor preili istub punastades toolile.
 Laitsja: "Kas kaebtusealune käis teie juures 10. mail?"
 Tunnistaja: "Jah, wõib olla."
 Laitsja: "Wõib olla. Seletage piut selgemine, wõi peab see tähendama, et teie selle päewa sündmusi enam selgeste ei mäleta?"
 Tunnistaja: "Nu jah, ma wõin küll ütelda, mis arwan; salata ei ole mul midagi; seadust ja politiseid olen ma alati austanud —"
 Pikkaw hääl rahwa seas: "Dige sõna, Abrahamsen!"
 Jürgneb kõlaw naer.
 Tunnistaja wastab pikkawalt sinna poole, kust waele-rääkimine tulnud, ja jatab siis:
 "Ei, minul pole midagi salata ega warjata. 10. mail tuli keegi noor naisterahwas minu juure ja küsis, kas ma ehteasjade peale laenu annaksin; tal oli kaasas hulk sõrmuseid, prossi ja käewõruks kullast ja kalliskividest. Näo ees oli tal kirm; aga ma arwasin selle noore neiu ära tundwat, keda teie Eweline Reierjeniks nimetasite."
 Laitsja: "Kas see siis see noor neiu ei olnud, kes siin istub?"
 Tunnistaja: "Ei tea ütelda."
 Laitsja: "Ei tea ütelda?"
 Tunnistaja: "Andke mulle aega, siis kuulete. Mina ütlesin lohe, et ma nii kallid asju ei tarwita, olgu siis, kui ta oma nime ütleb. Selle peale wastas ta, et ütleb, kui kaup loos; siis tegewat ta ka selgest, et asjad tema omad olewat."
 Ma waatafin asjad üle ja ütlesin, kui kõik korras on, annaksin ma nende peale 2000 krooni laenu.
 Tema wastas, tema teadwat, et asjade wäärtus 5000 krooni olla, ja kui ma 4000 krooni anda tahtwat, olla kaup loos. Ma arwasin aga, et ta mulle aega annab asju läbi waadata.
 Seda ta aga ei tahtnud; tal näis nutt waraks olewat ja ta palus mind jumalateeki, temale lohe 4000 krooni anda, pärast toowat ta mulle weel ehteasju juure, wõi maksawat oja tagasi.
 Nüüd näis minu arust asi ometi kahtlane olewat; ma ütlesin ära ja tema läks.

Laitsja: "Kas ei uurinud teie järele, kas oli see neiu Eweline Reierjen wõi mitte?"
 Tunnistaja (kes wiitab): "Ometi, seda ma tein, sest ma olen seadusetundja mees, kes politiseid heameelega aitab —"
 Laitsja: "Jah, seda me teame; aga mis te tegite?"
 Tunnistaja: "Saatsin politise tale järele. Tema sõitis Drammensi uulitsale."
 Laitsja: "Kas wana Friki majasse?"
 Tunnistaja: "Jah, nii ütles pois."
 Laitsja: "Aga see oleks ju teile wõinud tõendada, et see Eweline Reierjen oli?"
 Tunnistaja: "Jah, kuid sellejuures ei ole ma ometi üsna kindel, kas tema see oli wõi ei olnud; sest tal oli kirm näo ees ja pealegi ei tunne ma Eweline Reierjeni nii selgeste."
 Laitsja: "Mis tal seljas oli?"
 Tunnistaja: "Ta kandis rohelist sulega kääbarat ja nõõridega jalki."
 Laitsja: "Kas teate seda selgeste?"
 Tunnistaja: "Jah, mina ostan oma filmi tarwitada ja arwasin lohe, kõige parem on riideid meeles pidada, kui politisei peaks küstma."
 Laitsja: "Mis kella ajal käis see naisterahwas teie juures?"
 Tunnistaja: "See oli wististe 20 minutit peale kella wiit, sest ta wiibis umbes weerandtundi meil ja, kui ta lahtus, oli kell wiis minutit üle poole kuue."
 Laitsja: "Kas panite kella aega politisei pärast nii tarwapealt tähele?"
 Tunnistaja: "Jah."
 Laitsja: "Seda teate siis kindlaste?"
 Tunnistaja: "Kindlaste; ma rääkisin selle üle weel oma kirjutajaga."
 Nii laugele oli jõutud, kui kohtusaalis äkki äge liitumine tõusis. Wististe on üleilgne tähendada, et kahe wiimase tunnistaja ülekuulamine kuulajate peale sügawat mõju awaldas. Pandimajapidaja wiimased sõnad kuulati waidlides. Siis tõusis rahutus, kuni äkitselt keegi hüüdis: "Ta langeb minestusesse!"
 Preili Friki ümber on tihe folk inimesi kogunud. Wana Frikk wehkleb kättega, kuna preili tooli najal nõiatat ja rätikuga filmi kinni hoiab. On näha, kudas herra Mont sinna ruttu ja preili Friki presidendi lubaga saalist wälja wiib.
 Nüüd nõudis president rahu.
 See ei wõtnud palju aega. Ahwardus, et kõik saalist wälja saadetakse, mõjus. Keegi ei soowinud sel filmapilgul lahtuda.
 Sõna saab jälle laitsja. Ta tänab kõigepealt kohtu selle eest, et temale aega anti, mis talle wõimalikult tegi tunnistust tuua ja weel teifigi positiseid abinõusi muretsema oma kaitseluse ilmsüütuse kohta, ning kõneleb siis:
 "Kui wähest ustalte, et mul nõu on olnud tunnistaja Abrahamseni ja politiseilema uue ülekuulamise läbi warguse süüdi kellegi teise peale weeretada, siis elskatse. Küll on see mõõdapääsemata, et selsamal ajal, mil minu kaitseluse ilmsüütus päewawalgele tuleb, tähepanemine teifale pöörab, ja õiguse teenrid on süüdlast otstides wähest juba teise sihi leidnud, kuid see on midagi, mis mind minu ülesandes ei riitwa. Minu otstarwe on ainult näidata, et see noor neiu, keda ma kaitsen, ilma süüta on, et tõendused, mis teda süüdistawad, nüüd otse wastuõksa keelt kõnelewad."
 Politiseilema ja tunnistaja Abrahamseni ülekuulamise läbi tahtsin ma ainult näidata, et efsida wõidakse, ja nüüd ongi kaebtusealuse ifikus efsitud. Prokurator Jürgens tõendas kõigepealt, et tale keegi teine teemandi müüdnud, ja alles kui detektiwilem rauga wastu — pehmelt welda — nii mõtlemataalt talitas, nimetab ta kaebtusealuse nime.
 Ka tunnistaja Abrahamsen usub, et kaebtusealune wargusepäewal tema juures käinud. Kuid nüüd ilmub, et daam, keda ta minu kaitseluseks arwab, riideid kannab, mis Eweline Reierjen alles hiljem omaks sai. Weel on preili Friki poolt wande all antud tunnistus, et ta nõõrit-

F. J. Roditschew.

Soome asjade minister.

Wana femstrotegelane ja üks kadettide erakonna filma-paistwamatest kõnemeestest. 1., 2., 3. ja 4. riigivolitogu liige.

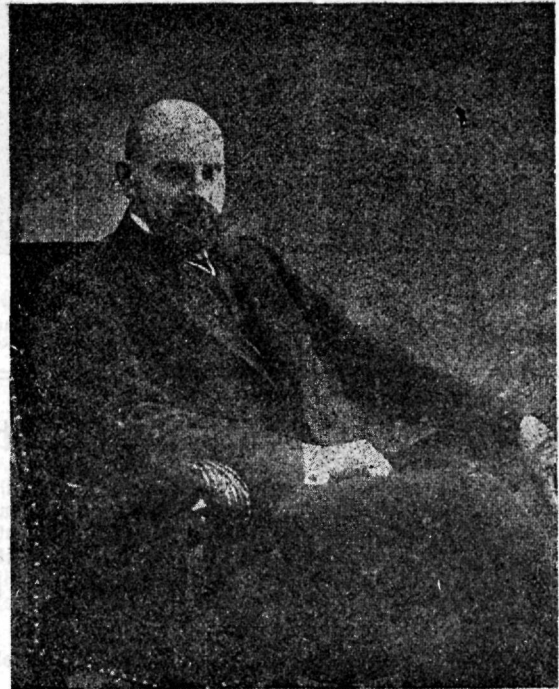
Sünd. 1852. Väks wabatahtlikuna serblaste jella, kui need Türgi vastu mässu tõstsid. Oli Tweri kub. aurahu-kohtunik ja mõisnikkude peamees. Juba 1895. a. nõudis rahwale walimiseõigusi.

dega jalki veel kella wiie ja kuue wahel kannud ja alles kell kuus kaebtusealusele kinkinud.

Ragu juba beldud, ei taha ma kedagi teist süüdistada, ja ka selle uurimine pole minu asi, kas wabest preili Griffi ise see ei ole, kes sel päewal pandimajapidaja juures käis; ma tahan ainult selgest teha, et prokurator Jürgens kedagi teist efektiivselt minu kaitseluseks on pidanud ja et see mitte esimene kord ei olnud, mil teda kellegiks teifeks arwati. Juba sellest, mis ma ütelnud, aitaks wannutatud meeste arwamise muutmiseks, kui nad minu kaitselust wabest seni süüdlaseks arwaksid. Kuid mul on veel mõimalik selgest teha, et minu kaitseluse vastu sihitud süütuksidus dieti tema ilmsüütsuse tunnistus on. Ma mõtlen sellega herra Kornelli seletust, kes tõendab, et tema süüdlase warguse-päewal teo pealt päewapildiks üles võtnud. See pilt on siin kohtu käes. Kui ma tõendan, et see süütuksidus wale on, siis arwan ma, et seda ka selgest mõin teha: Siin pildistatud isik (wõtab päewapildi kätte) ei ole mitte kaebtusealune ega wõi see olla. Tõendus on lihtne, kui ma ka tunnistama pean, et ma selle peale ainult juhtumise kombel sattusin — —

Raitsja wõtab suure suurendamisellaasi tasteri ja annab selle ühes päewapildiga presidendi kätte.

„Olge nii lahke, mu herrad kohtulikmed ja wannutatud mehed — sellesama palwe awaldan ma herra prokurörile — ja siin teie pilti läbi suurendamisellaasi? Siis näete, mu herrad, et päewapildiks wõetud isik pahema käe sõrmest sõrmust kannab. Selle järele palun kaebtusealuse kätt siin jada. Tema on lapseas kulludes oma pahema käe sõrmuse

B. N. Zwow.

Sinodi ülemprokurör.

3. ja 4. riigivolitogu saadik. Sünd. 1872. a. Riigivolitogus oli kirikuasjade komisjoni esimees. Astus riigivolitogusse oktoobristina, heitis seal 1910. a. rahwuslaste poole ja astus aasta hiljem keskerakonda.

sõrme kätti murdnud; kont on waleste koku kaotanud ja pal-
suts läinud, nii et wõimata on sinna sõrmust peale ajada.“

Kõneleja tõstab neiu käe üles, et teda kõik näeksid; neiu lasseb seda sündida, ilma et filmigi üles tõstaks. Siis jatkab advokat:

„Jagaks wõib ise näha, et asi nii on, kuidas ma ütlen; arstlik seletust ei ole siin enam tarwis. Ja nüüd, mu herrad, näitab suurendamisellaas veel järgmist: Teie näete just doami pea kõrwal sinisi peal ühe asja; see on wäike elewant elsenbeinik-kellaga, mille peale warem tunnistajad on tähendanud. Suurendamisellaas näitab teile mitte üksi kella elewandi otsaotsil, waid ka selgeste kella ajanäitajaid. Mis on kell? Kell on 10 minutit üle pool kuue. Kus wiibis minu kaitselune sel ajal? Ka selle kohta on tunnistajad selge seletuse annud.“

Tema ei olnud veel koju tulnud; tema tuli alles wiis minutit enne kuut aiawärwast õue. Ja igatahes ei wõi ta kümme minutit peale kella pool kuut jalki kanda, mis preili Griffi talle alles veel 6 wõi pisut hiljem kinkis!

Mu herrad, kui teie ise asja õigust olete näinud, siis palun veel meeles pidada, mida tubli päewapiltnik Robin siin kohtu ees ütles: „Päewapilt ei wõi waletada!“ Nüüd tahan oma teiste arwamisega seni oodata, kuni selgusele on jõutud, et see, mis ütlesin, tõsi on.“

Õigemale poolel tunnil ei aita ei presidendi hääl ega kell; saakis lajawab waljud kiiduhüüded adwotabile, kes naeratahes tänab. —

Uga — ajalehe weerud pole lõputa ja ma pean oma kirjelduse ruttu lõpetama.

Päewapildi läbiwaatamine wõtab aega, sest kõik kohtu-
likmed ja wannutatud mehed tahawad asja tõsidust ise proowida; kuid tõenäolsus räägib selle poolt, et kõik sellega rahule jääwad, mis nad suurestegewa klaasi abil nägawad.
(Järgneb).

Joh. Peramets,
Jamburi kr.
Eegewas sõjawäes.

Rudolf Kirs,
Sartu kr.
Eegewas sõjawäes.

Peeter Soop,
Jamburi kr. 20. okt. 1916.
teadm. kadunud.

Aug. Rosenbladt,
Pärnu kr.
Sõjawäeljal.

Aleks. Chin,
Pihkva kub.
Sõja algusest sõjawäeljal.

Prohwetid revolutsiooni kohta.

Piiblis, selles suure ajaloo raamatus, on kõit ülewal. Prohwetid on kõit ette äranäinud. Meie suure revolutsiooni ajalugu mõib wäljawõtetega prohwetite etteluulutus-kest igakülgiselt walguštada. Iun kõigewähemate üllitasjadeni. Ote nagu oleks nad ise selle kõige pealtnäajijateks olnud, mis meil wiimastel suurtel pöördepäewadel läbi elada tuli.

Ras ei tuleta järgmised read Aleksander III ja Nikolai II ajalugu meelde?

„Ja terve kogudus tuli kuninga juure ja ütles: „Su isa on meie peale lange ilke pannud, ja nüüd tee fina oma isa kange teenistus ja ta raske ilke kergemaks, siis tahame su alamaks jääda . . .“ Kuid kuningas wastas rahwale karedalt ja ei pannud wanemate nõuandeid miski. Waid wastas noorte inimeste nõuannete järele: „Mu isa on teie peale pannud raske ilke, aga mina tahan weel teie ilke peale lisada; mu isa karistas teid nahtpiitsadega, aga mina tahan teid karistada okkalisste piitsadega.“ Ja kuningas ei mõtnud mitte rahwast kuulda. Ja Iserael läks laiali oma tellisi mõõda. Nõnda taganes Iserael Saeweti foot ära. (1. Kuning. 12, 3-4 ja 13-16).

Ja kas ei kõhisenud maruhoona üle terve Wenemaa jama-sugused needmised ja ähwardused kohtunikute, wärstide ja preestrite kohta.

„Tema wärstid tema sees on kui mõirajad lõuokerad; tema kohtumiskijad on kui hundid õhtu ajal, need ei näri kanta hommituni. Tema prohwetid on wallatumad ja petised mehed; ta preestrid teotawad püha paika, nemad teewad täsuõpetu'ele wägivalda. (Ser. 3, 3-4).

„Sinu wärstid on kangekaelsed ja waraste feltsimehed, igaküls armastab meeiehead ja ajab tasumist toga; waele lapsele ei mõista nad kohtu ja lejanaise riinasi ei saa nende ette.“ (Ses. 1, 23).

Prohwetid põlastasid promokatorite, sandramite ja üles-andjate üle.

„Sest ma olen kuulnud mitmelt paha kõnet, hirmust kõitpidi: rääkige üles ja meie tahame ka teda üles anda. (Serem. 20, 10).

„Sest minu rahwa seast leitakse neid, kes delad, igaküls wahib, õskelui linnupüüdjad maha heidawad, panewad wälja ärarikkumise paelad, ja püüawad inimesi.“ (Serem. 5, 26).

Prohwetid nägid Bojeikowisi, Protopowisi, Rasputinisi ja Pittirimisi ette ära.

„Nemad teewad rõemsaks kuningat oma kurjusega, ja wärstisi oma walega. Nemad on kõit abielurikkujad kui pätsahi.

Meie kuninga päew on, ütlewad nemad; siis wäsitawad ennast wärstid wiinalähtriga, siis sirutab ta oma käe wälja pillajatega. (Osea, 7, 3-5).

„Kuulge teie, preestrid, ja pange tähele, kuninga sugu, teie oma tõrwad lahti, sest teie peale käib kohus; sest teie olete lõksus (Mitaspale kõies) olnud ja wäljalaotatud wõrgu's.“ (Osea, 5, 1).

„Uite kuningale ja kuningannale: Alandage endid, is'uge maas, sest teie pea ehe on maha langenud, teie au troon.“ (Ser. 13, 18).

Rahwas, kes enese üle autut kuningat konnatab, kutsub oma pea peale häwituse ja nälja.

„Sellest ajast, kui ma hakkasin rääkima, kisedan mina ja hüüan wäe'auha töö ja ärarikkumise pärast. (Ser. 20, 8).

„Selle eest olen ma teile annud paljad bammad kõigis teie linnades ja leiwapuudust kõigis teie külades.“

Prohwetid kutsuwad rahwast mäsule üles.

„Puhuge pafunat Siionis ja karjuge mu püha mäe peal.“ (Soel 2, 1). „Koguge kofku rahwas, koguge wanemad, koguge kofku noored, asutage kogudus.“ (Soel 2, 16). „Kuulutage seda usfmatate seas, walmistage wiisipä-rast sõda, äratage üles need, kes wägewad mehed; tulgu ligi ja mingi üles kõit sõjamehed. Saguge oma kaablid mõdegaks ja oma firbid piigiks; kes mõimetu, see õelgu: Mina olen wägew.“

Tulge kofku, ja tulge kõit, teie rahwas sealt ümberkaudu, ja koguae . . . Saagu rahwas üles äratatud . . . Pifite sirp wilja tallale, sest lõitus on walmis; tulge, mingi alla, sest wiinamarja wautuferiit on täis, surutõr-red jooksewad üle, sest nende turjust on palju.“ (Soel, 4, 9-13).

Punane wärw — revolutsiooni sümbol:

„Tema wägewate kilbid on punased; wahwad mehed on weripunasis riides . . . Nende nägu on kui tulised tõrwaksed, kui walgud rõhuwad nemad kõit ära . . . Sõgebe wärowad tehtatse lahti, et kuninglit hoone sulab. See on seatud! Tema häbi peab ilmuma . . . (Nah. 2, 4-8).

Keiserlikud wapid tuleb häwitada.

„Jehowa on delate kepi ja walitsejate walitustepi tatti murdnud.“ (Ses. 14, 5).

Peale revolutsiooni:

Ei wanda ka mitte wärsket wiina wana nahlastjatesse, muudu lõhkewad nad ja wiin saab pillatud; waid wärsket wiin peab uute nahlastjate sisse pandama. (Matt. 9, 17).

Sõjameeste terwitused.

Terwitame kodumaalast, wanemaid, sugulast, sõpru, tut-tawaid, wihamehi, ja kõige rohkem Cesti neidust ja soowime nendega kirjawahetust.

Reinholdt Jungdorff, Nikolai Hansen, Priidik Karro, Willem Raasmann, Jaan Jaanus.

Terwitame kaitsekraawist sugulast, sõpru ja Cesti neust, soowime rõemsaid ülestõmme pühi. Ka palume austud kodumaa neusti meile kirjutada.

Noored Cesti sõjamehed Johannes Roman, Woldemar Uustal, Ferdinand Janson.

Aug. Siimann,
Laiuse w.
Tegewas sõjawäes.

Jaan Lull,
Saaremaal. Edja algusest
tegewas sõjawäes.

Karl Pats,
Detrograbiit.
Edjawäljal haawatud.

Johannes Moor,
Leebiku w.
Georgi kawaler.

J. Allit,
„Kalewi“ eesf. liige.
Autotuhina sõjawäljal.

Suurepäraline soowitus.

Richard Charles.

1.

„Kas ma võiksin wäsewalajate jaoskonna tööliste wanemaga kokku saada?“

„Ah Riwiga? Wäga hea! Ta töötab praegu kontoris wabriku sifemist seadust wälja.“

„Beenike, pikkade jalgadega jooksupois nagu tširfel, lip-pas N. tehase kontori eeskojast wälja, kuna wäsewalajate wanemaga kokkusaada tahtja eeskojas närwilikult edasi-tagasi hakkas käima.“

See oli tõukas mees, kelle paksud kintjud kitsaid püksa lõhki kirjastada ähwardasid. Ta oli ameti poolest P. tehases meistriks olnud ja tuli nüüd siia omale uut kohta solutama, sest P. tehase töölised olid teda, kui tagurlast ja halba ning uhtet ülemust, ametist kõrwaldanud.

Kui Riwi ilmus, andis ta temale alandlikult kätt ja ütles:

„Ma palusin teid . . .“

„Tean, tean,“ sõnas Riwi. „Teie soowite juba täna end tööliste wanematele ja wabriku direktsoonile esitada, eks?“

„Nii, nii . . . Teie teate aga, et see ilma soowituseta ei lähe, sest endises wabrikus juhtus minule . . .“

„Tean, tean . . . Teie paberid ja kiidutirjad on juba sisse antud? Ja. See on hea. Nii pean ma siis oma soowitust andma, sest muidu ei võeta teid mitte siia meistriks. He, he! Ma saan juba sellega toime. Ma ütlen, et teie töölise juures suures lugupidamises olite . . . pidite aga lahtuma jellepärast . . . hm . . . et liiga punane olite . . . Muidugi saatsid töölised teid, „igawest mälestust“ lauldes, minema, kusjuures teile wabriku poolt töld-automobil tarwitada anti. Dlete sellega rahul?“

„Hm! . . . Teie kiitus ei hakka haigema . . . Rahjuks oli see teistele, aga . . . sellega peab leppima . . .“

„Meister surus tööliste kätt ja lisas juure:

„Looge aga ka minu puudused esile . . . näitufets . . . hm . . . et ma töölise eest walmis olen oma elu andma . . . et ma alati töölise hea käeläigu eest olen hoolitsenud jne..“

„Sead puudused, ei wõi ütelda! Saan juba toime! Dõdake, ma walmistan teisi ette, siis wõite tulla end estelema.“

Riwi lahkus kiireste kontori kojast, kuna meister Riigul kätkestult edasi-tagasi hakkas käima.

2.

Riwi astus suurde kontoriruumi, kus töölise esitajad parajaste wabriku direktsooniga wabriku sifemiste seadust üle waielust pidasid.

„Ma nägin, kui teie P. tehase meistri Riiguliga kõneleste,“ ütles wanem insener. „Ta tuli wististe koha pärast?“

Riwi waatas insenerile imestanult otse.

„Meister Riigul? Misugune meister Riigul?“ küsis ta.

„On olemas üksainus Riigul, aga mitte sada! See, kes P. tehast wabatahtlikult lahkus ja meile soowib tulla.“

„Ah . . . see,“ wenitas Riwi. „Ma ei wõi sellega harjuda, et ta nimi Riigul on.“

„Miks?“ küsis direktor.

„Selttimehed!“ sõnas Riwi waimustatult: „Ma austan teid nõnda palju, et ma oma kühufets pean teid hoiatada . . . Ta ei ole Riigul!“

„Kas ta siis on?“ küsis keegi.

„Teie teate, et 1905. aastal tööline Mürl Rahumäel üles wõodi. Timukat ei ole veel siamaale üles leitud . . . Mõistate?“

Walitjes waiatus. Siis ütles keegi:

„Tema enese tunnistuse järele armastawad töölised teda sedawõrd . . .“

Riwi jatkas:

„ . . . et teda wabrikust wälja . . . kätkestid liiwawedamise kätkest, kuna ta seejuures wana walitjuse leinalippu — luuda — käes pidi hoidma.“

„Aga ta tunnistas, et töölised temale laulsid . . .“

„See sündis järgmiste muusikaabinõudega,“ seletas Riwi: „wafarad, haamrid, wile, „maha!“ hüüded.“

„Aga P. tehase direktsoonile oli ta ustaw,“ tähendas direktor.

„Ei, mitte P. tehase direktsoonile, waid — Saksamaale.“

„Aga ta wõib nüüd end parandada.“

„Ja, seda ta wõib, aga peale seda, kui ta wabriku enemalt meiega — õhku on lastnud.“

Nüüd pidas direktsoon töölisega nõu ja tegi ühesuguse otjuse.

Selle peale telefoneris Riwi wabrikusse ja andis mingisuguseid juhatusi.

3.

Riwi tuli kontori kotta. Meister waatas talle küsimalt otse.

„Noh, mis on?“

„Eeltööd on tehtud.“

„Wõib olla, ei tulnud midagi wälja?“

„Rahustage end, asi on korras.“

„Nii siis, mind wõetakse wastu?“

„Riil aga wõetakse. Kontor on seal, hooi peal. Wähme!“

„Teie ütlesite, et mu nõrkus see on, et ma töölise eest oma elu annan?“

„Ma ütlesin midagi muud, kohasemat.“

Nad astusid wabriku hooi, mis töölisega täidetud.

„Teid wõetakse pidulikult wastu,“ ütles Riwi.

Meister surus tänades Riwi kätt, kes selle peale järsku ära kadus.

Natufese aja pärast istus meister kätkest, luud käes, kuna töölised suurepäralist „igawest mälestust“ laulsid. Laulu sõnad olid järgmised: „Promofator! Tahtis end meie wabrikusse sisse petta! Piinaja! Wõrukael!“

Ja meister sõitis pidulikult — wärawast wälja.

Marta Lepp.

Tallinnlastele on Marta Lepp juba 1904. aastast saadit tuntud ägeda ja wahwa wabadusewõitlejana, kes tööliste ringkondades wana walitsusewõimu kututamiseks kihutustööd tegi ja neid wabamate tulewikawaadetega tutvustada püüdis.

Marta Lepa tegemus leidis „teatud pool“ muidugi tähelepanemist ja „kohast“ hindamist, ja nii wõeti ta esimest korda 8. juulil 1905. aastal wangi ning toimetati Doompeale trellide taha. Kolm kuud istus ta seal palkjude müüride wahel, ilma et tal vähematti aimu oleks olnud kõigest sellest, mis wahapeal wäljas sündis. Seal ilmus korruga 15. oktobri õhtul „Estoniasse,“ kus sel ajal parajaste wabadusewõitlejad, telleda hull wahapeal õige rõhkeks oli kaswanud. Ademuhõiskete saatel kanti Marta Lepp käte peal weel hilja õhtul „Estoniasse,“ kus sel ajal parajaste adwokat Seemanti juhatusel kogu maa poolt walitud rahwasaadituid muutumud seisukorra üle nõu olid pidamas. Piirita waimustusega terwitasiid koosolijad Marta Leppa, kes wabaduseaate eest jälle wäsimatalt tööle asus.

Alga juba järkamise päewa, 16. oktobri, õhtul tuli kõigele sellele järsk lõpp: kui rahwahult õhtu-widewikus Uuel turul parajaste Marta Lepa kõnet pealt kuulas, kolmas korruga realkooli juurest wali kogupaul ja mitmed kinnised inimesed langesid kiltatades furnult wõi haawatult maha. Nende seas ka Marta Lepp, kes raskete haawatult Greiffenhageni kliinikusse toimetati. Seal lamas ta

Uitaja.

Kord, kui alles lapsed weel olin,
jalg mul illes paistetaks,
nii et käia ma ei wõinud,
ise wäga walutaks.

Nuttus läksin ema juure
oma häda kaebama;
ema waatas, kobas, silus,
ja siis hellalt ütles ta:

„Kannata, mu pojutene,
küll me abi leiame:
külma musta mulla sisse
sinu jala matame!“

Mattis . . . Mõne tunni pärast
walu oli kadunud;
ema jala wälja kaewas —
häda oli arstitud! . . .

Mööda läksid päewad, aastad;
minust oli saand ju mees,
kes täis Kalewite kangust
ihtas wõitlust elu sees.

Ühel päewal jälle astun
emalase ette ma
nukralt; ütlen: „Emalene,
wõid ja weel mind aidata?“

Minu süda on nii haige
ja nii wäga walutab;
usun, emalene, mullas
tema jälle terweks saab!“

Emalene naerateles
minu peale waadates,
ja siis ütles: „Südamele
rohtu pole mulla sees.“

See on wäga walus haigus,
ainult arst weel aitab siin!
Wõta kübar, tule kaasa,
arsti juure sinu wiin!“

Wõtsin kübara ja wälja
ihkes meie läksime . . .
Ruhu? . . . Emalene kosja
wiis mu minu Mannile!

R. Põld.

poolteist kuud maas, ja 17. oktobri manifest laittes teda vähemalt haigemoonis esialgul walitsuse tagakiusamiste eest. Kui ta aga detsembriku esimestel päewadel haigemajast lahkus, wõeti ta juba mõne päewa pärast uueste teist korda wangi ning saadeti aprilliku algul 1906. Siberisse Tobolski kubermangu ajuma. Sinna ei jäänud ta aga kuigi kauaks: juba sama aasta sügisel põgenes ta Siberist ära ning asus pealinna elama, kus ta wõera nime all kõrgematele naiskaswatuseteadlastele kursustele astus. 1908. aasta suwel wõeti ta pealinnas jällegi (kolmas kord) wangi. Istus siis kuus kuud Petrogradi eeluurimise-wangimajas kinni ja saadeti sealte wiimaks Riia kesi-wangimajasse edasi. Kus ta weel terve aasta eeluurimise all mööda saatis. 1. jaanuaril 1910 leiti wõimaliku olewat teda kantsjoni wastu wabaks lasta. Selle järele jaatis ta kolm kuud Tallinnas mööda, wõeti aga juba märtsiku algul 1910. uueste (neljas kord) wangi ja saadeti administratiivlisel teel tapiga jällegi Siberisse Taara linna, Tobolski kub., asumisele. Seal maidas Marta ainult nädalapäewad paigal olla, ja põgenes uueste ära. Kui raste see põgenemisetee tale olla wõis, näitab juba see, et tal tapiga sinnaminekus kolm kuud ära kulus.

Selle järele elas ta mõni aeg Soomes, ilma et „sini-kuued“ tema jälgile oleksid juhtunud, ja astus 1914. aasta jaanuaris Petrogradi mäeinstitudi üliõpilase Kirshbaumiga abielusse. Seitsa-aadil on tema elu mehe nime warjul wõrdlemisi rahulik olnud. nii et ta ka õppimist pealinnas kõrgematel kaswatuseteadlastel kursustel jattata on wõinud.

Korteri jahil.

Gladiator.

Zoomas teeras lambitule suuremaks, korjas ajalehe, mis ehmatuse ja imestuse pärast käte wabelt oli libisenud, ülesse, ning hakkas weel kord kuulutust üle lugema:

200 rubla

sellele, kes mulle kahe nädala jooksul kahe toa ja köögiga korteri soowitab. Üles anda sõna „korter“ all s. l. t.

Sesfese, wõi koke 200 rubla! See oli kuulmata lugu. Ihtul pidi Zooma meelest küll wiimane häda käes olema: tüttfemine, korterist wälja ajamine wõi muud sellefarnast. 50-rublalisti kuulutust oli ennemalt küll lehes leidnud, aga 200-rublalist . . . ! Kus sa selle aruga lähed?! Noh, sellel mehel pidi alles raha olema!

Zoomas waatas oma niiste keldriurka seinte peale, mis wiletsa lambitule walgulsel nõiduskult hülgasid, ja ta waimustlma ette tertsis libedal seinal kuulutaja tüse kuju. Wist kaupmees, — lähwatas mõte läbi ta luitunud peaajude — need nõõriwad nüüd ja panewad raha küll ja küll koftu.

Wõi moorim es? Ei, selleks oli kuulutus liig wiisakalt kirjutatud.

Wast eht mõni õpetaja? Naeruwäärt! — Semal ntüüd 200 rubla tühja kuulutuse peale wälja wifata — ta raha juba ammugi „missioni heaks“ Satsamaale saadetud. . .

Kas eht wiimaks mitte mõni kaardimoor wõi „puhserituid politseinit“?

Ah! — Zoomas wäsis, arutamisest, — olgu, tes ta on, aga rahamees on ta igatahes!

Ta püüdis neist mõttist wabaneda, täis möõda tuba ja luges sammusi, kuid itta seisis suurte tähtedega „200“ tema peaajudes ja ta kõrw kuulis ifegi rahapaberi krõbifemist.

„Tulifema pirakas!“ ütles ta muigades, oma lahja nägu peeglis waadates: „Zoomas, mis oletk, kui ma sulle praegu tats krõbifemat sajalist pihtu pistaksin.“

Sellejuures tegi ta käega liigutuse peegli poole, kui annaks ritas oma küllusest kerjusele 1/2 kopikat.

„Mis ja selle rahaga teefid, he? Sa liprakfid küll wist Kurita Maali poole kosjakaupa tegema? Ei pois, pea kinni! Enne osta omale Rubanowiitshi juurest riided selga. Sa näed praegu kui tulehatatis wälja!“

Zoomas wajus õndsasse tundmusesse, kui selle peale mõtles, mis 200 rubla eest omale wõis murefeda.

Kuid, oli selle täidefaatmine wõimalist? Oli tal nõnda palju jõudu, et seda asja wõis läbi wiia ja tahe toaga korterit murefeda?

Kestöö oli ammugi juba möõdas, kui Zooma nägu wiimaks rdemsamaks muutus. Nähtawaste oli ta millegi hea mõtte peale tulnud, sest naeruse näoga puhus ta tule ja heitis, „Marfellaijet“ wilitades, magama. . .

* * *

Teisel hommikul oli Zoomas juba waratult jalul, et oma „strategiat“ täide saata.

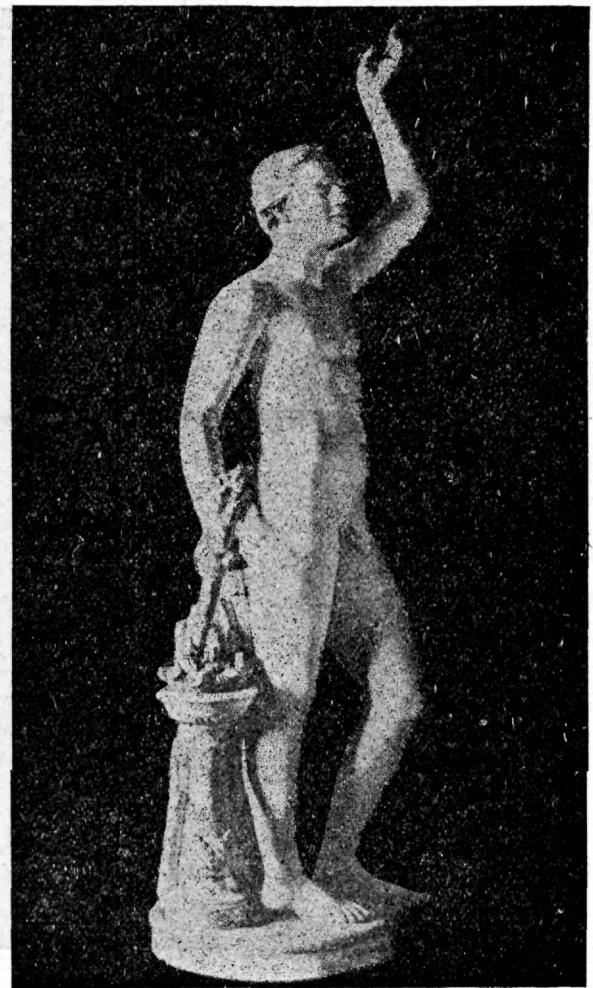
Ta tõttas üle hoomi tojanaise, Noringi-lesse, atna taha ja koputas kõwaste selle pihla.

Nooring oli wäga imestanud oma atna taga Zoomast leides, tes harilikult teda ilalgi tähele ei pannud.

„Kallis Nooringi-mutter,“ ütles Zoomas naijele, tes pea õhuaknast wälja oli sirutanud: „Teie paistite eila wäga kahwatanud olemat, nähtawaste olete haige. Mul on wäga kahju! Kas ei wõits mina teil uulitsa puhastamise juures abiks olla? Mul täna 'na laialt aega.“

Naisterahwas togeles midagi tänust, oli efialgul küll selle wastu, aga andis wiimaks siiski järele. Peagi nähti neid mõlemaid uulitsal libedaste ametis.

A. Weizenbergi 80. sünnipäewa puhul.

A. Weizenberg. Kõit.

Zoomas rootis uulitsalt labidaga lund, kuna tojanaine luuaga lõnniteed puhastas.

Kui pool tööd walmis oli, pani Zoomas paberostf suitfema ja toetas labida najale.

„Täna on soe ilm!“ ütles ta tojanaisele, tes pühtimise järele oli jätnud, et ta hinge tagasi tõmmata.

„Soo ilm jah!“ wastas tojanaine, täeseljaga nina pühtides: „Arwatawaste lähewad ilmad sojemaks, siis Toubekitel ta parem kolida.“

Zoomas oletk peaaegu suitsujunni maha pillanud, ennast juure waewaga rahule sundides, jäi ta kuulatama.

„Kes on need Toubekid ja kuhu nad kolitwad?“ küsis ta, hinge kinni pidades.

„Noh, eks itka mei e. Näe, üks korter sai meil eila tühjaks ja kõõgi-Wiiu, teate, see pats sealt teise korrast pealt, tahtis oma sugulast soomitada.“

Sõnalausumata wõttis Zoomas õhates labida. Et korter tühjaks pidi saama, sellest oli temagi kuulnud; niisk mõtles ta selle peale jahki pidada, kuid õnnetus — kõõgi-Wiiu oli temast ette jõudnud!

Ta kahetfjes, et ta tööle polnud läinud. Kuid aeg oli wiidetud ja tahes eht tahtmata pidi ta ära jääma.

Kui töö oli walmis, mõtles ta korrast kõõgi-Wiiu juu-

A. Weizenbergi 80. sünnipäeva puhul.

A. Weizenberg. *Amarit.*

res õnne katsuda, kas eht see korterit kudagi temale ei jäta. Ta sammus teise korra peale, kus Wiiu taitamast leidis.

Wiiu oli terekas, punase werega naisterahwas, rohkem inetu, kui ilus. Ennemalt oli ta Doomale „külge lüüa“ püüdnud, kuid Doomas, kes wäitje koolihariduse saanud, oli ennast enamaks pidanud ja müüjanna Maali peale „filma wisanud.“

„Tere hommitul, Wiiu-preili!“ ütles Doomas, aupakkult müüsi kergitades: „Wara alles, aga juba nõnda wirt-galt töö!“

Wiiu tundis ennast sellest wäga meelitatud olewat ja sirutas Doomale, sõbralikult naeratades, tahmaga määrdinud käe wastu.

Doomas kõneles alguses ilusatest ilmadest ja muudest „huvitawatelt asjadest“. Ääri-waeri mööda lähines ta wiimaks korteri küsimusele. Kuid see küsimus paistis sellets liiga keeruline olewat, et seda kohe otsustada, sest peale jumalaga jätmist kästi Doomast õhtul, kui Wiiul rohkem aega, tingimata tagasi tulla.

* * *

Ule poole nädala oli sellest ajast mööda läinud.

Uhe korra asemel oli Doomas iga õhtu pakku wastitu Wiiu juures „korterit küsimust“ harutamas käinud. Näüd,

laupäewa hommitul, oli see küsimus ometi wiimaks lõpulistult otjustatud.

Kui Doomas Wiiu juurest tuli, hiilgas ta lahjaks jäänud nägu rõemu pärast. Nähtawaste oli Wiiu korteri asjus järele annud. Ta otsis tindi ja roostetanud sule ülesse, saat. ajalehte oma adressi ja jäi kannatamatalt ootama.

Terve pühapäewa istus ta kodu ilma toast wäljominemata, karte, et ritas korteri otsija teda kodut ei leia.

Wiimaks, umbes tella tuue ajal, tuulis ta koridoris sammusi. Ust tehti lahti ja isil, kes walget sidet käe ümber kandis, astus soldatite saatel sisse.

„E. b. sin kegi Doomas, korterisoowitaja?“ küsis ta, lähemale astudes.

„Mina see olen!“ wastas Doomas, arusaamatuses läikivaid püüsitilkusi waadates.

„Teie soowitate siis 200 rubla eest korterit?“ küsija hääl muutus wa jult, ähwardawaks.

„Mim . . . m na!“ suttis Doomas kogeleda.

„Tähendab, teie muretsete korterit, sellea neid isituid, kellel kib korteri puudus, aineliselt nõõrides? See pole sugugi ilus! Kui arwate, et tõeste 200 rubla olesite wõinud teenida, siis olete rängaste eesinud. Kuulutuse on meie poolt wälja pandud, sest meie tahtsime näha, kui palju teie farnaseid nahaniigijaid linnas leidub. Noh, ärge nii kõõsi wajuge! Teie pole meil eefimene, pole ta wiimane!“

„Coime age ta nõulogusse,“ pööras ta mõne soldati poole: „Ma lähen teistega edasi, sest meie kuulutuse peale on kaunifene hull adressi saadetud.“

Soldatid wiisid uimase Dooma minema, kuna teised oma ametitohusti mujal edasi jatkama ruttasid.

Punane lipp.

1.

Juba rida tumedaib aastaid painasid teda need rased, kiwised seinad. Satastuses hoidis ta nendest eemale, jälkust tundes, kudus wedel ilma sõrmedele kleepis, kuidas nendest wäljaauraw kihwtine aur rinnad kinni ma tis. Kuid aegamööda sai ta nendega ikka enam tuttawamaks. Kui aastate joõksul muud midagi ei näinud, kui ülewaataja wõhmis nägu ja korpanud kausi solgise supitilgaga, siis tundis ta, et need seinad tale millegiks antud oliwad, et ta nendele nii mõndagi wõib usaldada, olgugi et nad kiwist oliwad. Ja wahest, kui meeletu wiha ning südanit ämblikuõõrtu mästim piin rinnus lõhema pidid, siis sirutas ta käed nende poole, furus oma käed nende limastesse pragudesse ja niisutas neid oma wisaratega.

Wiimaks ei tunnudki ta enam midagi. Ta lamas päewadööd otja mädanend õlgedel, silmad lahti, wahtides tuimalt lakke, kus weepiisad kirendasid. Minult kui jälle kord tüüti aja peale ühel hommitul ütist päikesekiir läbi atnaangu seinale wilkus, teatades, et wabas ilmas lewade on, siis tõusis Tõnise hinges midagi elule, midagi lähwas rinnus ja ta ajas enese piisti, kumberdas, jalgu waewajelt taga wedades, üle kiwise pöranda . . . Kuid ta pörfas kohe raudse ukse wastu, mis pealöögist tasakesi tõmises, ja siis tundis ta jälle, kus ta wiibis, siis ilmus filmapilguks filme ette elu, mis ta seal kaugel wabas ilmas elas, ilmusid filmapilguks ajusse need, kelle eest wõideldes ta siia oli sattunud . . . Midagi haaras siis kõrti kinni ja ta langes mädanenud õlgedele tagasi, leha krampstikudes tõmbetes.

Kiisugustel kordadel pööras Tõnis seinte poole, kraapis nende rasketelt rindadelt lima ja nuukus taha . . .

Peale selle oli ta jälle tuim, magas mõleta filmadega, enne kui jälle ükskord wirwendas tuhmi kiir seintel.

2.

Jälle langes atnaugust müüride wahel oma jõu kaotanud päikesekiir limastele seintele.

Tõnis tõusis, filmi suuremaks ajades, istukile.

Wabast ilmast tuli see kiir, sealt, kus liiguwad inime-

sed, kes mõivad üle kolme sammu astuda . . . Pea kohal täendab seal, kui määratu tuletera, päike ja mitte dubne, limane lagi. Taewas on, kui määratu, sinaw väli, puud tõusewad, kui mäed . . . Kullertupud tollendawad tatustel, uulitsatel . . . iga kiwi otsas on suur punane lill . . . punane . . . wabadus . . . Punane on ju wabadus! . . .

Kuule, juba tulewad nad! . . . Nad tulewad ja wiitwad teda wabadusele, murravad puruks raudsed seinad! . . . Juba awaneb uks . . . juba awaneb . . . seinad raskuwad . . . laugel kumab päike, sinab taewas . . .

Tõnis sirutas käed uksesse. Sealst kostsid tumedad hoobid, lõksid mürijewad hääled, läbi atnaaugu kohjefid „hurra“ ja . . .

„Kauem raudu . . .“

Nad on seal, nad tulewad, tulewad! . . .

Rinnus tõusis määratu kohin, peas jähwiitwad walgud . . . Tõnis tõusis palawikus warijedes ülles, ja kui mitte tahtes ustuda, lähines ta uksesse, käsi ettepoole sirutades.

Raubne uks ragises kangi hoopide all roostetanud hingedel, lõikus, ja langes siis suure mürinaga Tõnise jalge ette maha.

„Mu Jumal!“ . . . fosistas Tõnis, liiwkollaseid käsi filme ette tõstes. „Oh, mu Jumal! . . .“

Wägewate waimustuse hüüetega tõsteti piinatud kannataja seltsimeeste sülle. Limane loobas mustendas lohutawalt — ahastawa inimese sõrme jäljed seinatel . . .

3.

Tõnis astus, seltsimeeste najale toetades, mööda uulitsat, kus liikus waimustuses rahwas.

„See päike, mille eest ja oma elu ohwerdasid, on ülles tõusnud . . .“

„Jah, tõusnud . . . see kiir seal seinal teatas mulle ette seda . . . ma teadsin, et ta tõuseb . . . tõuseb . . .“ Tõnise pill jäi millegi peale kiindunult peatama, filmad hakkasid, kui palawikus sarama, leha wabises ärewas rõemus . . .

Wajanurga tagant ilmus kahest mehelt kantud tuule käes lehwiv punane lipp, rahwahull laulis seda . . . seda . . . „Elagu!“ . . . kähistas korraga Tõnis, tõmbas enese seltsimeeste kätte wahelt lahti ja tormas . . .

Punane lipp helkis, kui päike ta filme ees . . . kui teda natukenegi raputada! . . .

Ta tormas otsekohe rahwahulgast läbi. Silme ees keerutas kõil metsikus hoos, ainult üks sätendaw-punane punkt seisis paigal . . .

Ja kui ta oksalt wart omas peos tundis olevat, kui ta tundis, kuidas määratu punane laine pea kohal mihas, siis kärises ta rinnust wiimane hüüe, wiimane terwitus wabadusele.

„Elagu! . . . Elage, wennad, nüüd! . . .“

Warijedes wõpatas ta natuke tagasi poole ja langes siis filmilt uulitsakiwidele.

Punane lipp kahises murtud wenna koolnud leha kohal. . .
Riks.

Kuradist ja jumalast!

Õpetaja Gottfried von Psaltermann pani kullatud ristki hoolega laela, ning astus raste südamega käärtambri uksesse, et sellele jumalafarmatale rahwale, kes enese põues määsumõtteid peitis, üht ägedat ja mõjuwat jutlust pida.

Mõtlege ometi isegi. Need nurjatud käiwad punaste lippubega mööda küla, laulawad määsulaulusi ja tarjuwad: „Maha isewalitsus.“

Reifer, wa' hea mees, oli kõil juba teinud, mis teha mõis: oli manifestisi wälja annud, wabadust lubanud ja tõite muud, aga rumal rahwas ei ole sellega rahul, waid nõuab aga weel: „Wabadust ja wabadust.“

Mõisjad lõhuti ära, ning põletati maatafa, mõisnikud,

need süüta olewused, tehti puruwaesteks ja rahwas, see nurjatu, tarjus ikkagi:

„Wabadust! Wabadust!“

Raste südamega astus Psaltermann kantslikse. Rogudus lõpetas parajaste laulu: „Kes mõib mind hukka mõista,“ leegi wanaeit kantsli ääre all lütkas enese prillid otsaette, et jumala sõna kuulutajat paremine näha. Kiri-kust käis korraga sadade taatide ja eitede lõhataja läbi, ta õpetajaherra lõhatas lord tugewaste, löi rufitaga wastu kantsli äärt ja pajatas pikkehääl:

„Roggodus! Kuule mis reetib sinu hingekarjane! Kurat, see mõiraja lõukoer, käib mõirgades ringi ja otsib neid, keda tema mõiks ära neelda. Praegu tahab ta meie õnnelikult walitsewa Keisri Herra wastu teid, wiletsaid määsajaid, üles äsfitada, et wabariiki teha. Uksu, mino foggodus. See on kuradi tahtmine. Kes seda tahtmist awandab, see on kuradi tõbriist, see peab põrgus igaweste põlema, kus on hulgumine ja hammašte kiristamine.“

Edasi seletas õpetaja oma tõrwaga ja wääwliga segatud kõnes koit meie keisri head omadused ära ning jüudis lõpuks otsele, et rewolutsiooni katse täieste kuradi nõus-olemisel on sündinud.

Altkoa Andres, üks rohlem edumeelsematest peremeestest, mükkas naisele külge ja fosistas:

„Lähme parem koju. Ega siit Jumala sõna ikkagi ei saa. Õpetaja heitleb kuraditega ja teedab tõrwa ning wääwlit.“

Mõlemad kadusid kiritust.

Õpetaja läks pärast „jumalateenistust“ koju ning, raswase aneprae kallal nosides, pajatas ta mõidurõemalt naisele:

„Noh, täna said nad minu käest tubliste!“

Ta oli ifeenefega wäga rahul.

*

Läts paar kuud mööda. Sulid rahustajad ning elu oli sunnitud pikkamööda jälle endistesse, ei, weel hullematesse roobastesse weerema. Kerkisid furnukehade hunitud, mis karistusesallade werise töö tagajärg oli. Rätte leiti ka need, kes õpetajale mune, liha, woid ja tangu ei toonud ja langesid määsajate kirja.

Werine oli see aeg Eestis. Langesid hulgaauka paremamad todomaa pojad, teisi saadeti ära külmale maale, weeti wangikodadesse. Pisaraid ja woid oli terwe todomaa täis.

Õpetaja meel aga oli rõemus. Tal oli süda nii kerge, kui ta pühapäewal kantslikst oma kogudusele kuulutas:

„Kuradi plaan on nurja läinud! Jumal ise nuhtleb oma wistaga neid, kes temast seatud walituse wastu ülles on julenud astuda. See on Jumala tahtmine, et meie todomaal nii palju woid woolab, see on Jumala tahtmine.“

Altkoa Andrest sel korral kiritus ei olnud; ta wiidi wangi ja peeti Tallinnas Toompeal kinni, peale selle, kui juba ihunuhkust oli saanud. Üleni werine, oli ta ree peale pandud ning ära wiidud. Tema naine oli küll kiritus, kuid kuuldes, et Jumal ise tema meest on weristanud ja nuhelnud, sai ta temagi naiselik hing täis ning ta hüüis tawapilt kiritust wälja, ise mõteldes.

„Jumala tahtmine! Minu mees ei olnud ju sugugi mõisalõhtujate seas. Ta kannatas ainult selle pärast, et ta õpetajale mardipäewaks seakintsu ei wiinud!“

Õpetaja meel oli kodu tulesse wäga rõemus, kui proua tale teatas, et kiritukünnis jälle korralikult süste hakkab tulema. Rappides ja sahwrites olewat tagawara juba üsna suur.

„See on Jumala tahtmine!“ lausus õpetaja ning silitas pehme käega oma läitawat lõuga,

* * *

Nastad läksid mööda.

Ilmajõda läks lahti. Pööras lõitide meeled ja mõteted teistele.

Ra Altkoa Andres oli wangimajast wälja tulnud, kuid wiletsa terwise pärast ei wõetud teda sõjawäkke. Ega päew

oli a'alehtedes juttu ainult sõjast ja sõjast, kõik muu oli ununenud.

Seal korraga . . . Revolutsioon, sõjavägi ja rahvas walitsuse vastu läinud, keiser troonilt ära, ajutine walitsus, wabariik, töölise saadikute nõutogu ja muud sühufesed asjad.

„Sumitaw oleks kuulda, mis juttu õpetaja nüüd ajab,“ lausub Alttõa Andres pühapäewa hommikul naisele.

„Ets lähme kuutama!“ wahtas naine, ja peagi sõrgib hobufekene, Andreist tema naisega wedades, kiriku poole.

Kirikus on kõik wainne, kui korraga kogudus jalle tutawat „Res wõib mind hukka mõista“ laulma hakkab. Paulu lõpul ilmub ta õpetaja, kes aastate jooksul tubliste hallimaks ja küüru on läinud, kantslile ning peagi pajatab ta, kuid mitte pilse, waid tasafe häälega, mis kui tuulekohin kõlab:

„Armas kogodus! Täna teatan ma teile suurt asja! Jumala tahtmisel on meie juures Wene riigis rahwas wadaks saanud. Senine keiser Nikolai on troonilt ära astunud, uus keiser Mihail ei wõta trooni vastu.“

Edasi seletab ta kogu revolutsiooni täigu, niipalju kui see temal teada, ära ning lisab lõpuks juure:

„See kohus, armsad kogodusi liikmed, on igatepidi uut walitsust tema ettemõtetes toetada, sest see on meie armsa Jumala tahtmine.“

Kirikust koju minnes, sõnas Alttõa Andres naisele:

„Noh, täna kuulsime kirikus ka Jumala sõnagi. Aga imelik on see küll, et ta wana Jumal kümne aasta jooksul Wene keisri vastu revolutsioniliselt on muutunud!“

„Ets ta ole!“ wahtab naine.

„Mina aga ütlen, et siin ei turabi ega Jumala tahtmist ei ole, waid on ainult rahwa tahtmine, ja see on kõik!“ seletab Andres ja annab hobusele piitjaga küljekonstide wähele.

S. Kuulipilduja.

Waras.

Olin juba mõni aeg ilma kindla teenistufeta olnud, kui õnnelikul juhtumisel N. tehasesse koha sain. Seal paigutati mind kolme tibra juure elama.

Juba teisel päewal tundsin nendega üheselamise õnnistust. Kõik keha hakkas kibeleva ja, kui ma seda lähema uurimise alla wõtsin, leidsin, et „halliwatimehed“, ehk maakeeli „täid“, minu riiete sisse ilma luba küsimata ja üüviraha maksmata korterit olid wõtnud.

Wida kauem ma seal elasin, seda rohkem neid figis. Kas esimesed neid kutsusid wõi ei, seda ma ei tea; arwan, et tõi kõige oma sugufeltsiga kolijate feltist on, kes ühesi kohast teise armastab rännata.

Minu kahejalgsed korteri feltimehed olid ka ühed iseäralised inimesed. Neil ei näinud ühelgi omanduse mõdestest arusaamist olewat. Ükskõik mis asja ma kastist wälja jätšin, see ka kohe nagu tina tuhka ära kadus.

Ei jäänud nad asjadega üffi rahule, waid panid ka mu sõõgiained, kui aga kätte said, nahka.

Ühel päewal õfšin omale terve heeringa. Poole sõin selsamal õhtul ära ja mõtlesin teist poolt teisel hommikul finni keerata.

Uga kuhu ja järelejäänud poole paned? Leidsin nõu.

Magama heites panin ta pea alla, — ega nad sealt teda ikka kätte saa. —

Olin wist paar tundi maganud, kui korraga tunnen, et keegi mu pea alt heeringat wälja tirib.

„Dota, pois! Nüüd oled sa mul peos!“ mõtlesin ma ja tegin filmad lahti. Uga mõtelge minu imestust, mis ma nägin:

Üks suur tõi oli heeringa sabapidi suhu wõtnud ja katsus teda minu pea alt wälja wedada.

Krõps! ja kiirelt kui Rakwere kohus oli otsus warga üle täidetud.

—preis.

Kannata . . .

„Poeg kannata!“ . . . ütles mu ema siis mulle, kui olin ma wäikene jõmpsikas weel —

ja: „kannata . . .“ kuulen ma alati jälle mu elus — mu waewasel saatuseel! . . .

„Sa kannata!“ . . . kuulen ma kantslis ja kõrtsis ja „kannata“ hüüab ka naabrite hää . . .

ja tihtigi mõtlen ma saatusetormis:

„Noh . . . olgu siis nõnda — ma kannatan weel!“

Ma kannatan ise . . . kuid asi on paha; mispärast see nõnda on loodusest küll —

kõht tühjaks kui läheb — ei kannata taha, waid nirub ja nurub, kui oleks ta hull!!!

Ma kannataks hommiku, päewal ja õhtu ja kannataks mureta uinudes ööl,

kui kannatus täidaks mu karjujat kõhtu, mis kiusamas magades — kiusamas töö . . .

Küll kahju, et „kannatus“ kõhtu ei täida, sest katkeb ka tema — ma ette ju tean —

ei kannatus iialgi midagi wõida, kuid ikka ma: „kannata“ kuulama pean . . .

10. webr. 1917.

K. Kaasik.

Raua tagandatud raamat

„Abielu ajalugu“

on nüüd jälle piiratud eksemplaride arwul saadawal.

Hind 80 kop.

Tellimisi palume uuendada. Ladu „Teadus,“ Tallinnas.

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmise wäljast edasi.

Tellimise hind kättesaamisel aastast 5 r. 50 l., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toimetusest ise ära wiles: aastast 4 r. 50 l., 6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetuse ja talituse:

Harju ja Nõu kantsli wäljast nurgal nr. 46/15, Tallinnas. „Teaduse“ raamatulaupluses.

Meie Matsi järgmine (139.) sõjanummer ilmub 15. aprillil.

Grifhtla Rasputini Kõigekõrgem hauatagune manifest.

Saatanlikust armust Meie Grigori Efimene ja Wiimane, hobusevaras ja endine Wenemaa isewalitseja, saunatsaar, hirmutis-juurwõrft jne., jne., jne.

Teatame kõigile Meie liiberlikkudele naisterahwastele, taskuargatest ministritele, shandarmite illematele ja teistele Meie duelonna liikmetele, et Meie praegu pörgus wiibime ja Peltsebuli armust iga päew Elaterinadega palawas saunas wihtleme. Nad ei osta Meie wastu ainult mitte nii alandlitud ja sõnakuulelitud olla, kui Meie Liarstkoje Seloo daamid joobnud olekus, ja bige igawaks on Meile siin läinud ilma Saksja-Mleksandrata, Nikolai Romanowita, Anna Wõrubowata, ilma shandarmite Protopowowita, ililahlte Stürmerita, selgroota Shtihellowitowita, parun Frederik-sita, ilma salakuulaja Suhomlinowita. Ja bige igaw on Meil siin elada ka ilma peatelmi Balkita, terwise eest hoidja Reinita ja ilma Soomemaa õlalappide-meistri Seinita, ilma Rurlowi ja Hwostowita, ilma spiritisti Dobrowolstita, kes muidugi walmis on Meie wainu teile maapealsetele iga ilmapiil ilmutama, ilma timufas Habalowita ja tragi Markow 2.-ta, niisamuti ka ilma teiste waarao-nägudeta ja finituebedeta.

Rutsume illes kõiki parunisi ja waarao-nägusi ja Saksja nuusturisi, kes Minu ajal Wenemaal kõrgete kohtade peal olid ja Wilhelmil pärawst Wene rahwaga sõdisid, tutsume neid kõiki illes Minu juure pörgusse ilmutamisega ruttama.

Antud pörgus Meie neljakümnenal koerasurma-päewal. Augustirjale Oma Enefe käpaga alla määrinud

Grifhtla.

Rinnitanud: Parun Friedrich heraus.

Ütstõitne.

Kõigewägewama trooni ette tulid kolm ingliti.

"Meie tõime kolm kannatajat hinge," sõnasid nad.

"Rust?" küsis kõigewägewam.

"Wenemaalt. Need on revolutsiooni ajal tapetute hinged."

Inglid lastsid põlmili.

"Sulge ette!" kästis kõigewägewam, hingede poole pööbrates. "Sulge ette ja rääkige, kudas teie kannatuse furma surite!"

Kõigewägewama trooni ette astus esimene hing ja rääkis:

"Sumal, anna mulle ondeks! Minu elu oli hirmsam, kui surm: ma nälgisin. Ma olin tirantide toore wägimalla all. Sumal."

Hing langes põlmili selle jumaliku olewuse ette, kes ilma tema rõemude ja kannatamistega loonud ja rääkis sofinal:

"Sumal! Anna andeks! Ma olin wene kodaniku tehas, kuid lõpuks ei suutnud siiski wälja kannatada. Kodanil tõusis illes!"

"Räägi edasi!" kästis kõigewägewam.

"Kodanik äratas määsu. Ta läks uulitsale, kus teda ühe alatu tirantide teenri kuul tabas. Ma lendasin werileft tehaft wälja ja olengi siin..."

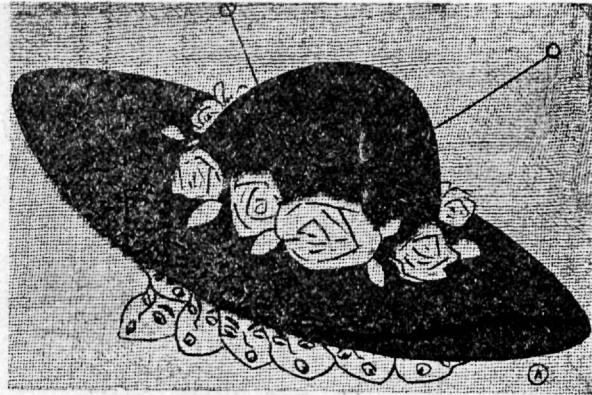
Kõigewägewam tõstis hinge oma pale juure ja sõnas: "Mine ja publa, sa määsaja hing! Laf taewalik muu-hta sinu elatud kannatamisi rahustada. Laf taewaliku päi-lesse kiired rõemustada sind, kes ja oma eluaeg pimeduses oled pidanud o'era. Mine."

Ette tuli teine hing.

"Mina," rääkis see, "asusin "kalotti" tugewas tehas."

"Legid palju pattu?"

"Sugugi mitte, ei teinud pattu. "Kalott" püüdis kra-woolat ära kaotada, wõttis aiallke määsusi ja pekks inimest polksetes, kuid pattu ei teinud."

"Üles feltimehed! Wabanega meeste ifte alt!"

"Räägi edasi!" kästis Kõigewägewam.

"Eila sai teada, et nurjatud elanikud määsu on tõst- nud. Ma tõttasin linnawahiude salgaga uulitsale ja ha- tafime neid nurjatuid lastma."

"Haf asite tapma?"

"Aga kudas siis muudu! Pealt waatama wõi? "Ka- lottile," talle tehas ma asusin, wisati kinniga pähe. Teda hatati peksta ja lasti wiimaks rewolwriga maha. Ja näete, ma olen siin. Laske mind taewasse."

Kõigewägewam mõtles ja sõnas:

"Oma surmaga oled sa oma patud ära lunastanud, mida ja pattudeks ei pidanudti... Mine taewa. Seal näed sa, kui alatu sinu elu uua peal oli. Mine, mine!..."

Ette tuli kolmas hing.

"Kudas sina siia sattusid?" küsis Kõigewägewam.

"Mina olen waitne ja aus elanik," hakkas hing jutus- tama. "Ma lätsin uuitsat mööda, kõige waitsemate mõt- tetega ja astusin wõi kauplusesse, et Schweitsi juustu osta. Minu naine armastab Schweitsi juustu..."

"Rutem, rutem!" kästis Kõigewägewam.

"Oh, Jumal! Ka siin ei ole teil aega!" imestas hing.

"Nii siis, lätsin wõi ärisse ja ostsin nael juustu. Sealt lätsin konditeri juure ja ostsin nael šokoladi! Wiis rubla nael! Mõtelge, kus nõbrimine!"

"Räägi, mis edasi!"

"Kui ma konditeri juurest wälja tuln, juba lasti. Ma tahtsin tagasi tormata, aga üks pandi juba tinni, tahtsin ennast hoowi ära peita, aga ei saanud wärawat lasti. Pannin jooksu ja siin kuul tabaski mind."

"Kelle kuul?"

"Ei tea. Jumaluke! Wõib olla, oli see linnawahi oma wõib olla, rewolutsionäri, kust mina seda tean?..."

"Wiige see unimüts ära!" kästis Kõigewägewam.

"Rasige ta pörgu!"

Ja kõige oma tagasihoidlikusest ja wiisakusest hooli- mata ei suutnud Kõigewägewam wälja kannatada ja sült- tas talle järele.

Et mitte kälja ära määrida, tõmbasid kurdid kindad kätte ja haarasid waitse ütstõitse hinge kinni. Ise urisefid:

"Igapugust sõnnikut saadetakse meile... Warsti ei ole meil enam pörgu, waid mõni oktoobristide partei."

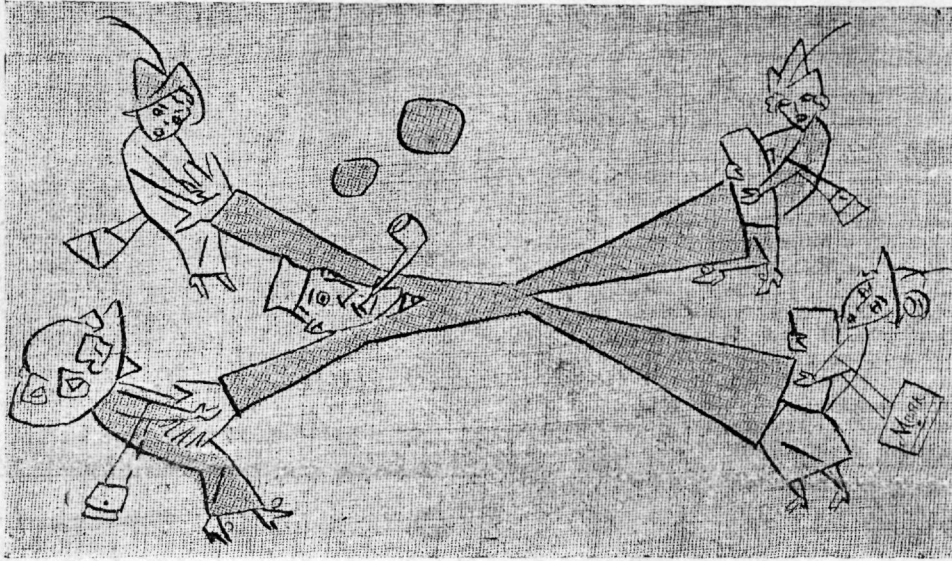
Sabeti seda waitse ütstõitse elaniku hinge sinna kat- lasse wisata, kus Juudas Iskariot tees, kuid Mesistofel hüüdis põgdusega:

"Lig suur au selle alatu hingetesele... Wislame ta prügitahti."

Pörgu oli pahane:

D. S. D's.

Rudas inglaste käsi käib, kui Tallinna neiuksed übedigustifets jaawad.

Mõnused mälestused politseist.

Pärast hästi lorida läinud keisri läbisõitust kutsus linna-
slem von Wahl kõik wõimalolnud pristawid oma juure ja
täna neid hoolsa teenistuse eest. Et aineliselt oma tänu
awaldada, küsis von Wahl pristawitelt nende perekondlike
seisukorra üle. Tuliwad järgmised kaheõned:

"Teie olete ju naismees; palju teil lapsi on?"

"Viis hinge."

"Kui wanad?"

"Kõige wanem — kaksteistkümmend aastat."

"Teile see ja see jaostond!" — Ring ta sai ringtonna,
milles kolm awalikku maja oli.

"Täna wäga, teie kõrge ektsellents! . . ."

"Aga teie, olete naismees?"

"Jest. Neli wäikest last."

"Jaostond wäe awaliku majaga!"

"Täname wäga, teie kõrge ektsellents!"

"Kui keegi pristaw millegis ektis, siis oli jutt teine.

"Ah, siis teie jaostonnas on niisugused uulitsad, et
läbisõidul saatonna tõllal wedrud katti läksid?!"

"Pristaw lähed näost walgetks (näost punafets minna
pristawid ei oskanduti).

"Teid saadan ma jaostonda, kus ühtegi awalikku maja,
ühtegi klubi ei ole, kus ainult kroonu majad on, — mina
õpetan teid, kuidas ainult palgast elada tuleb! . . ."

Suhtus, et politseipristawid wahel waraste wastaste
ja wõera oma omandajate wastu wälja astusid, kuid seal
juures tult tihti midagi naljakat ette.

Kolonnas warastas kümne-aastane kinsesapell töö-
kojast ühe tüki tallanahla, müüis wanawara kauplajale
paarikümne kopika eest maha ja ostis omale kompiwetta.
Nähes, et poisike pontha närib, haaras kinssepp tal tõrwust
kinni ja küsis, kust ta need sai. Poisike tunnistaski üles.

"Õi sina haab warastama!" pahandas kinssepp ja
wiis poisi politseisse.

Pristaw, kes juhtumisi protokolli tegemise juures oli,
waatas poisikese peale ja otsustas protokoli ajemel parem
paar ihalikku sõna warguse alatuselt rääkida, et poisike jää-
dawalt warguse maha jätaks.

"Rudas ju nimi on?" küsis ta.

"Grischla," wastas poiss läbi nutu.

"Kuule, Grischla, warastamine on patt. Mõtle, mis
siis sünniks, kui kõik inimesed wargusest elaks? Kellel oleks
siis weel midagi, kui warastad sina, warastab see "kalott,"
warastab minu kirjatoimetaja, warastawad minu linna-
wahid, — kbit?!"

"Kbit asjad tulewad sinu kätte!" wastas poiss läbi nutu.

Klaweri wabrikanti A-d tunnawad paljud kui politsei-
nikude wihajemat waenlast. Kus ta ial nendega kokku
puutus, pühkis ta neid haawata. Ja mitmed korrad sai
ta selle eest kurjaste karistada.

Selle jaostonna "kalott," kus A. elas, otsustas talle
"tuntawalt" kätte maksta. Ta läks A-le ühte kottu kütse-
tähte kätte wiima ja pani tale rewolwori salaja laua peale.

"Aga see mis on?!" küsis kalott siis korraga, kui po-
wesita kätte annud, rewolwori peale näidates. "Näidate
rewolwori kandmise luba ette!"

A. waatas rewolwori peale, waatas "kalotti" otsa, wõt-
tis kirjutuslaua sahtlist linnaklema kleieksfi poolt wälja
antud sõjariista kandmise luga wälja ja seda ette näidates,
pani ta rewolwori ühes lubaga sahtlisse.

"Kalott," kes seda aimatagi ei teadnud, et A-l sõja-
riista kandmise luba on, kirjastas hambaid ja läks pika ni-
naga oma teed.

N ä g i a.

Sarwitamata jäänud lähemad kirjatoimetajad häwitatakse ära, kui warrisi tagasihaatamiseks juure lijatud ei ole. Suumi-
pundusel ajakirjas kirjawastuseid ei anta; wastuse saamiseks lijatagu postmark ehk postklaart ligi.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahste tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist "Meie
Matsi" nime- ja kujulist lehte meie lehe ajemel kätte ei pistetaks.